

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
НА АКРЕДИТАЦИОННИЯ СЪВЕТ
НА НАОА
ПРОФ. Д-Р ПЕТЯ КАБАКЧИЕВА

ДОКЛАД

**на Постоянната комисия по стопански науки и
управление
за резултатите от извършеното оценяване по процедура
за програмна акредитация на професионално
направление 3.9 „Туризм“ в Университет „Проф. д-р
Асен Златаров“**

Уважаема госпожо Председател,

Постоянната комисия по стопански науки и управление на НАОА предоставя на Вашето внимание доклад по процедурата за програмна акредитация на **професионално направление 3.9 „Туризм“** в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“.

Докладът е разработен съгласно приетите от Акредитационния съвет на НАОА (20.10.2016 г.) критерии за програмна акредитация на професионално направление в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG) – част 1 (1-10) и по смисъла на чл. 85, ал. 1 от ЗВО.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ /ESG/ - ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

№	Решения	Номер и дата на протокол / дата на извършено действие
1.	Откриване на процедурата от АС	04.02.2021 г. (Протокол № 4)
2.	Утвърждаване на състав на ЕГ от АС	08.04.2021 г. (Протокол № 10)
3.	Извършено посещение на ЕГ	14.06 – 15.06.2021 г.
4.	Обсъждане и приемане на доклада на ЕГ от ПК	20.10.2021 г. (Протокол № 29)
5.	Обсъждане и приемане на доклада на ПК	03.11.2021 г. (Протокол № 32)
6.	След изтичане на срока по чл. 35, ал.2 от ПДНАОА (отн. становището на оценяваната институция) ПК предоставя доклада на АС	

1. Проф. д-р Мария Станкова, Югозападен университет „Неофит Рилски” – гр. Благоевград – ръководител ЕГ
  2. Доц. д-р Петя Тонева, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – гр. Свищов - член на ЕГ
  3. Белла Дитовска, студент от Лесотехнически университет – гр. София – член на ЕГ
- Наблюдаващ процедурата член на ПК: доц. д-р Диана Ималова/д-р Алекс Орешков

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

При предходната програмна акредитация, ПН 3.9 Туризм в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - гр. Бургас получава обща оценка 7.60 със срок на валидност 5 години за предлаганото обучение в ОКС „професионален бакалавър“, „бакалавър“ и „магистър“. Формулирани са 8 препоръки (Протокол № 25 / 28.12.2016 г.).

Препоръка № 1. Да се увеличи броят на избираемите дисциплини в учебните планове на специалностите в ОКС „Професионален бакалавър“ и „Магистър“ - Срок: 2017 година - Предприети са конкретни действия по промяна на учебната документация, а именно: в **ОКС „Професионален бакалавър“**, през 2017 г., са актуализирани учебните планове за специалност „Организация и управление на хотел и ресторант“ в редовна и задочна форма на обучение (Протокол АС № 34/21.06.2017 г.). В тях са включени 20 избираеми дисциплини, от които в срока на обучение студентите избират 14. През 2017 г. (Протокол АС № 34/21.06.2017 г.) е актуализиран учебният план на специалност „Организация и управление на туристическото обслужване“, в който фигурират 18 избираеми учебни дисциплини, от които в срока на обучение студентите избират 16. Изменението, изразено чрез съотношението задължителни/избираеми/факултативни дисциплини, е както следва: за специалност „ОУХР“ – РО – от 77/14/9 на 63/29/8; за специалност „ОУТО“ – ЗО – от 84/10/6 на 72/28. През 2019 г. е приет нов учебен план и квалификационна характеристика за специалност „Управление на туроператорската и турагентска дейност“ (Протокол № 6/22.07.2019 г. на КС на КТ), в който са заложили 20 избираеми дисциплини, от които в срока на обучение студентите избират 14. В **ОКС „Магистър“** през 2017 г. е актуализиран учебният план за програма „Управление на туризма“ (Протокол № 5/11.05.2017 г. от ФС на Факултета по обществени науки - ФОН), в който са включени 4 списъка с общо 10 избираеми и факултативни дисциплини. Налице е цялостно обновление на предлаганите избираеми дисциплини, които към момента на предходната акредитация са включвали дисциплини по чужди езици. Изменението, изразено чрез съотношението задължителни/избираеми/факултативни дисциплини е както следва: за МП „Управление на туризма“ - след ОКС „Професионален бакалавър“ – от 90/10/0 на 80/15/5, респективно на 80/12/8 за МП „Управление на туризма“, след ОКС „Бакалавър“, получена в ПН 3.7 „Администрация и управление“ и 3.8. „Икономика“. През 2019 г. е разкрита нова магистърска програма „Мениджмънт на туристическата дестинация“, в която са включени 4 списъка с по 2 избираеми и факултативни дисциплини.

ПКСНУ счита, че препоръката е изпълнена.

Препоръка № 2. В учебните планове на специалностите в ОКС „Магистър“, задочно обучение, да се включат факултативни дисциплини - Срок: декември 2017 година - Във ФОН

на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ са предприети действия по включване на факултативни дисциплини в учебните планове на специалностите в ОКС „Магистър”, задочно обучение. Актуализиран е учебният план за програма „Управление на туризма“ (Протокол № 5/11.05.2017 г.). През 2019 г. са разработени и приети квалификационни характеристики и учебен план за ОКС „Магистър“ по програма „Мениджмънт на туристическата дестинация“. В посочените програми, както и в програмата по „Международен туризъм“, в параметрите на учебния план е заложена по 1 факултативна дисциплина.

ПКСНУ счита, че препоръката се изпълнява.

Препоръка № 3. Да се увеличи броят на хабилитираните преподаватели на първи ОТД, които осигуряват обучението в ОКС „Професионален бакалавър” - Срок: 2021 година – Предприети са действия по увеличаване на броя на хабилитираните преподаватели на първи ОТД, които осигуряват обучението в ОКС „Професионален бакалавър”. В структурно отношение за оценявания период се забелязват следните изменения: в резултат на вътрешно израстване е нараснал броят на доцентите (от 1 през 2016 г. на 5 през 2021 г.). 10 преподаватели в Колеж по туризъм – Бургас притежават ОНС „доктор“; с 1 се е увеличил броят на преподавателите, притежаващи научната степен „доктор на науките” – от 1 през 2016 г. на 2 през 2021 г.; 1 преподавател с докторска степен е придобил академичната длъжност „главен асистент“ в ПН 3.9 Туризъм. Ръстът на хабилитирани преподаватели на първи ОТД в Колеж по туризъм е 75 % спрямо 2016.

ПКСНУ счита, че препоръката е изпълнена.

Препоръка № 4. Да се подобри осигуреността с учебници и учебни помагала на обучението в профилиращите дисциплини от специалностите в ОКС „Професионален бакалавър” и „Бакалавър” - Срок: 2017 година – Студентите от ПН 3.9 Туризъм , ОКС „Професионален бакалавър“ и ОКС „Бакалавър“ са обезпечени с учебна литература, публикувана от академичния състав на Колеж по туризъм (КТ) и катедра „Маркетинг и туризъм“, ФОН. В рамките на определения срок за изпълнение на препоръката – 2017 г. , са издадени 4 учебника. В периода 2018 – 2021 г. академичният състав на КТ и катедра „Маркетинг и туризъм“ са реализирали още 8 публикации в тази категория.

ПКСНУ счита, че препоръката е изпълнена.

Препоръка № 5. Да се реализира мобилност на студентите по международни проекти и програми - Срок: постоянен - Разработени са „Правила за мобилност на студенти и преподаватели на програма „Еразъм+“ за изходяща мобилност. Реализирани са 6 студентски мобилности по програма „Еразъм+“ за периода 2016-2019 г., от които 1 - с цел практика за КТ и 5 - с цел обучение за ФОН. Осъществява се и друга мобилност, като ежегодно минимум двама студенти от ПН „Туризм“ се включват в програма за частично обучение в университети-партньори на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас.

ПКСНУ счита, че препоръката е изпълнена.

Препоръка № 6. Да се повиши участието на студенти в изследователски проекти и научни форуми - Срок: постоянен – В Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ е установен ред за стимулиране участието на студентите в провеждани научни колоквиуми, в научно-изследователски форуми и проекти. Провежда се ежегоден преглед на студентската научна дейност и се публикува „Сборник със студентски научни трудове“. На фона на намаляващия брой студенти в ПН 3.9 Туризм е постигнат ръст в относителния дял на студентите в ПН 3.9, участвали в проекти - от 8,4 % през 2016/2017 г. до 22 % през 2019/2020 г. за ФОН. В научни форуми за периода са участвали средно 18,2 студента на година. Броят на студентските публикации нараства от 6 през 2016/2017 г. на 19 през 2020/2021 г.

ПКСНУ счита, че препоръката се изпълнява.

Препоръка № 7. Да се изгради система за проследяване реализацията на студентите, завършили специалностите от ПН 3.9 „Туризм“ - Срок: постоянен - Към Университет „Професор Асен Златаров“ е разкрит сектор „Алумни“ и Кариерен център. КТ има решение за създаване на клуб „Приятели на Колеж по туризм“. На ниво Университет се поддържа електронна база данни на възпитаниците от ПН 3.9 Туризм. Установено е партньорство с 41 туристически фирми, в които са наети бивши възпитаници на КТ. Създадена е организация за доброволно включване на завършилите студенти към базата данни и дейността на звената от ПН 3.9 Туризм. Организиран се „Дни на специалността“.

ПКСНУ счита, че препоръката се изпълнява.

Препоръка № 8. Да се спазва определеният от НАОА капацитет за обучение на студенти - Срок: постоянен - В хода на настоящата процедура за програмна акредитация на

ПН 3.9 Туризм по ОКС в КТ и ФОН към Университет „Професор Асен Златаров“ не са констатирани нарушение на определеният капацитет от НАОА.

ПКСНУ счита, че препоръката се изпълнява.

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ /ESG/ –ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО¹

СТАНДАРТ 1. ПОЛИТИКА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Критерий 1.1. При извършване на обучение в професионалното направление се поддържа и развива политика за осигуряване на качеството, която се оповестява и е част от стратегическото управление на висшето училище.

В ПН 3.9 „Туризм“ в Университет "Проф. д-р Асен Златаров" се осъществява обучение за трите ОКС – „Професионален бакалавър“, „Бакалавър“ и „Магистър“. В рамките на професионалното направление е налице съответствие с мисията, целите и задачите на ВУ, както и обвързаност с изискванията на държавната и вътрешно университетската рамка за обучение. Приет и утвърден е Стратегически план за развитие на ПН 3.9 Туризм.

В Университет "Проф. д-р Асен Златаров" функционира вътрешна система за управление на качеството. Цялостната дейност в ПН 3.9 Туризм е подчинена на Политиката по качеството на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, действащата СОПКО, политиката за осигуряване на качеството и Наръчника по качеството на обучение в ПН 3.9 Туризм за Колеж по туризъм и ФОН, които са публично оповестени. Създадени са вътрешни структури и органи за функциониране на СОПКО, която се поддържа в актуално състояние. За периода на оценка, в ПН 3.9 Туризм периодично са провеждани вътрешни одити, свързани с преглед и проверка на елементите на СОПКО.

В Университета е налице и действа система, осигуряваща взаимовръзката между научноизследователската и образователната дейност и трансфера на резултати от научните изследвания към заинтересованите страни в ПН 3.9 Туризм.

---

¹ Оценяването се извършва съгласно приетите от Акредитационния съвет Методика за оценяване по критериалната система на НАОА и Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти.

Критерий 1.2. Управление на качеството на образованието

В Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ е изградена организация за управление на качеството на образованието, администрирано и осъществявано на ниво ВУ. В рамките на СОПКО се обхващат включително и аспектите, свързани с дейността на преподавателите и удовлетвореността на студентите от ПН 3.9 Туризм. Във ВУ периодично се провеждат вътрешни и външни обучения и семинари за обмен на опит в областта на качеството на учебния процес и повишаване квалификацията на академичния състав в ПН 3.9 Туризм. В оценявания период са проведени общо 42 форума, в които се установяват данни за 219 участия от звената, осигуряващи обучение в ПН 3.9 Туризм.

В Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ са създадени условия за спазване на академичните свободи, академичната и научната етика и са установени необходимите процедурни правила за прилагане и поддържане на професионалните и етични стандарти. Налице е ред за осъществяване на проверка за автентичност на разработки на академичния състав. За проверка на плагиатство се ползва и модула Ballisticcell – част от внедрената в Университета платформа „BlackBoard“. В Наръчника по качеството на обучение в ПН 3.9 Туризм е разписан ред за деклариране на автентичност на дипломните работи. През оценявания период в ПН 3.9 Туризм не са документирани прояви на дискриминация. Създадени са условия и се поддържа активна комуникацията между студенти и преподаватели.

СТАНДАРТ 2. РАЗРАБОТВАНЕ И ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОГРАМИТЕ

Критерий 2.1. ВУ извършва обучение по професионалното направление, като прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на учебната документация, (квалификационни характеристики, учебни планове и програми и др.) при съдействието на представители на партньорски организации, студенти и други заинтересовани страни.

В Университет „Проф. д-р Асен Златаров, включително и за ПН 3.9 Туризм са разработени стандарти за учебна документация, основани на съответните държавни и вътрешни нормативни актове, в които са определени изискванията за основните елементи на документацията, както и процедурите за нейното обновяване.

В ПН 3.9 Туризм се поддържа връзка с представители на практиката от различни сектори на туристическата индустрия и се отчита тяхното становище при прегледа и

актуализацията на учебната документация. Професионалното практическо обучение в ПН 3.9 Туризм се осъществява чрез практически упражнения, учебно-производствени практики и лятна специализираща практика. Относителният дял на практическото обучение в реална работна среда е най-висок в ОКС „Професионален бакалавър“ със стойности между 10.8% и 20.3% за различните специалности. За ОКС „Бакалавър“ е в обем от 85 часа при относителен дял от общия хорариум по учебен план от 4 %.

В Университет „Проф. д-р Асен Златаров се прилага ясно определена, обоснована и предварително огласена система за оценяване и обсъждане на резултатите от обучението по всяка учебна дисциплина и при дипломирането.

В ПН 3.9 Туризм се поддържа информация и се извършва сравнителен анализ с аналогични програми от други ВУ, с акцент върху тези в чужбина. Констатира се съответствие на предлаганото обучение с европейските норми и практики за качество, но е открояна и спецификата на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас, изразяваща се в балансирано разпределение на фундаменталните дисциплини през семестрите.

Разработването, обсъждането, приемането, утвърждаването и актуализирането на учебната документация в ПН 3.9 Туризм за Колеж по туризм и ФОН се осъществява на базата на налични нормативно регламентирани за ВУ ред и процедури. С тях са ангажирани конкретни структурни звена при ясно определени функции, задължения и отговорности. Установени са ред и практика за разработване, оценяване и актуализиране на учебната документация. Учебните планове и програми се обсъждат с представители на бизнеса и студентите. В периода 2016-2021 г. общият брой на студентите, участвали в прегледите на учебните програми е 185, а участвалите работодатели са общо 77. Периодично се провеждат срещи с представители на бизнеса и със студентите (в рамките на тюторната система). Проучва се перманентно мнението им във връзка с предлаганото обучение.

Налице е и се прилага разработен към СОПКО Стандарт за определяне параметрите на учебната документация, съобразен с националните нормативни изисквания. Провеждането на занятията е балансирано и ритмично. Учебният график се планира и утвърждава по установен ред. Информацията е публична. Студентите имат възможност да избират дисциплини, както и да се обучават по факултативни такива. Изключение прави специалност „Организация и управление на хотел и ресторант“ в ОКС „Професионален бакалавър“, в чийто план за 30 не са включени факултативни дисциплини.

СТАНДАРТ 3. ОБУЧЕНИЕ, ПРЕПОДАВАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕ, ОРИЕНТИРАНИ КЪМ СТУДЕНТИТЕ

Критерий 3.1. Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на студентите в процеса на обучение на съответното професионално направление.

Обучението на студентите от ПН 3.9 Туризъм се провежда според действащите изисквания за ОКС, поставените образователни цели и задачи. Учебната документация на специалностите за ОКС „Професионален бакалавър“, „Бакалавър“ и „Магистър“ се осъвременява в съответствие с промените и предизвикателствата на пазара на труда и при отчитане мнението на работодателите. Налице са ясно дефинирани знания, умения и компетенции, съответстващи на ПН 3.9 Туризъм и Националната и Европейската квалификационни рамки.

В ПН 3.9 Туризъм е изградена организация за включване на студентите в практически занимания. В учебните планове по ОКС „Професионален бакалавър“ и „Бакалавър“ за специализиращата лятна практика и учебно-производствената практика са предвидени по 3 кредита. Разработени са стандартни и допълнителни анкетни карти за отчитане удовлетвореността на студентите от проведения стаж, както и за проучване на мнението им относно качеството и практическата полезност на обучението. Поддържа се регулярна обратна връзка за удовлетвореността от стажове и практики както със студенти, така и с работодатели. Студентското мнение е обект на регулярни проучвания. За оценяване удовлетвореността на студенти и дипломанти се набира, обработва и анализира информация, събирана чрез специално разработени въпросници, обхващащи целия цикъл на обучение.

В ПН 3.9 Туризъм се използват ясни, съвременни и публично оповестени методи за оценяване постиженията на студентите, част от учебната програма. Съществува официално публикувана система за провеждане на изпитните процедури, за проверка и оценка на знанията и уменията на студентите. Установен е ред и практика за провеждане на държавен изпит и защита на дипломна работа. В комисиите по провеждането им се привличат по двама външни специалисти. В ПН 3.9 Туризъм се поддържа обратна връзка между преподаватели и студенти, реализирана чрез преки контакти и регулярно организирани срещи със студенти и академични наставници. От 2017 г. е въведен Правилник за функциониране на системата за лична подкрепа за студентите в университета (Тюторна система). Периодично се провеждат анкетни проучвания. Принципната основа за

формиране на изпитните оценки, както и условията за присъждане на кредити са публично оповестени.

Ефективността на процесите, свързани с качеството на образователния процес се гарантира чрез текущ мониторинг и периодични анализи на резултатите. В процедурата по оценяване качеството на обучението по специалности и курсове, както и в мониторинга на качеството на образователния процес участват студенти, представители на бизнеса, партньори и експерти. Резултатите от регулярно провежданите вътрешни одити и анкетни проучвания на студенти и работодатели се публикуват в сайта на Университета.

В ПН 3.9 Туризм са създадени условия за регистриране и своевременно решаване на подадените жалби от студентите, които се насочват към Комисия за разглеждане на студентските жалби. За периода на акредитация няма регистрирани писмено подадени жалби в ПН 3.9 Туризм.

СТАНДАРТ 4. ПРИЕМ, РАЗВИТИЕ, ПРИЗНАВАНЕ И СЕРТИФИЦИРАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ.

Критерий 4.1. Институцията оповестява публично приетите от нея документи, очертаващи „жизнения цикъл“ на студента: прием в съответно професионално направление/специалност от регулирани професии, развитие, признаване и сертифициране, както и доказателства за последователното им и прозрачно прилагане.

В Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ е създадена среда за привличане, прием и адаптиране на българските и чуждестранни студенти в ПН 3.9 Туризм. Те са видими на сайта на Университета и обхващат всички етапи от „жизнения цикъл“ на студентите. Предвидени са конкретни действия при приема, адаптирането и дипломирането на обучаваните по ОКС, за признаване на срокове на обучение и при специализации. Налице е интерес към предлаганото обучение, което е видимо от данните за дела на приеманите студенти по ОКС за последните 5 г., като той е най-висок за ОКС „Професионален бакалавър“. За оценявания период, се констатира също, че делът на прекъсналите и отстранени студенти в ОКС „Професионален бакалавър“, изчислени спрямо общия брой обучавани в ПН 3.9 Туризм студенти е най-висок - 7,4 % прекъснали и 10,19% отстранени; отпадналите са 12,52 % от общия брой обучавани. Делът на дипломиралите се студенти, изчислен спрямо броя приети е 82 %. В ОКС „Бакалавър“, делът на прекъсналите, изчислен спрямо общия брой обучавани в направлението, е средно 5,52 %; делът на отстранените е

5,73 %; отпаднали студенти няма. Относителният дял на дипломиралите се, изчислен спрямо броя на приетите за периода е 61 %. В ОКС „магистър“ 8 студента са прекъснали, а 26 са отстранени; отпаднали студенти не се установяват. Дипломирали са се 210 студента.

В Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ е създадена вътрешна нормативна уредба и организация по признаване на висше образование и завършени периоди на обучение във ВУ в страната и в чужбина, на основата на нормативно приети и публично разгласени документи. В ПН 3.9 Туризм в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ са осигурени добри възможности за мобилност на студентите. Обучаваните се ползват от възможностите на общо 52 договора с чуждестранни университети, 5 от които са в конкретиката на ПН 3.9 Туризм. За периода на акредитация са осъществени общо 6 изходящи мобилности на студенти по програма „Еразъм+“. Входяща студентска мобилност по програма „Еразъм+“ в ПН „Туризм“ за периода 2016-2020 г. са осъществили също общо 6 студента.

Участието на студенти в проектни разработки се насърчава като част от водената политика на ВУ. В ПН 3.9 Туризм е налице устойчива тенденция на активност по отношение участие в научни проекти и форуми. В периода 2016-2021 г. се установяват общо 101 участия на студенти във вътрешни проекти. Няма данни за осъществени такива в международни и национални проекти. Участията в национални и международни форуми са общо 100 с реализирани 48 научни публикации. Относителният дял на студентите от ПН 3.9 участвали във вътрешни проекти е 21,4 % от общия брой на студентите в професионалното направление за периода, а в международни и национални научни форуми - е 21,2 %.

В Университета се спазват изискванията към съдържанието на основните документи за образование и квалификация, които университетът издава. Във ВУ има изградена организация за проследяване реализацията на завършилите студенти по специалностите от ПН 3.9 Туризм. Важна роля в тази система има университетската бази данни на Алумни сектор, който обединява Центъра за кариерно развитие (ЦКР) към Университета и Алумни организацията. Поддържат се тесни формални и неформални връзки с представители на работодателите и на завършилите, чието мнение за качеството на предлагано обучение е обект на проучване.

СТАНДАРТ 5. ПРЕПОДАВАТЕЛСКИ СЪСТАВ

Критерий 5.1. Институциите имат разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав чрез прилагане на прозрачни процедури като част от стратегията за развитие на професионалното направление

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ има разработена и последователно провеждана политика за осигуряване на академичен състав с добра квалификация и професионален опит за осъществяване на образователна, научноизследователска, проектна и друга творческа дейност, която е заложена в Стратегия за развитие на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ 2016-2020 г. и се прилага чрез разработена Система за осигуряване, поддържане и развитие на качеството на обучението и на образователния продукт.

През оценявания период в КТ и катедра „Маркетинг и туризъм“, като обучаващи звена в оценяваното професионално направление, са обсъждали и приемали на свои заседания План за развитие на академичния състав. През периода 2016-2020 г. общо 5 преподаватели са придобили академичната длъжност „Доцент“ от които четирима са в ПН 3.9 Туризъм. Един преподавател с докторска степен е придобил академичната длъжност „главен асистент“ в ПН 3.9 Туризъм.

Към края на 2020 г. Колеж по туризъм разполага със 7 хабилитирани преподаватели (2 професори и 5 доценти) и 7 нехабилитирани преподаватели (3 главни асистенти с докторска степен, 3 асистенти без докторска степен и 1 преподавател). Всички преподаватели в Колежа по туризъм са на първи основен трудов договор (ОТД). В катедра „Маркетинг и туризъм“, секция „Туризъм“, има 4 преподаватели, от които един професор (на втори ОТД) и трима доценти (на първи ОТД). През оценявания период 2016-2020 г. 21 преподавателя са участвали в обучението на студентите от ПН 3.9 Туризъм в трите ОКС, от които 18 са на първи ОТД, 2 са били хонорувани, а 1 на втори ОТД.

Академичният състав, осигуряващ обучението в ПН 3.9 Туризъм на ОТД в ОКС „Професионален бакалавър“ през 2020/2021 включва 20 преподавателя, от тях 18 на първи ОТД и 2 хонорувани. От преподавателите на първи ОТД (18 общо), 11 са в ПН 3.9 Туризъм. От тях 7 са хабилитирани (63,6%) и 4 нехабилитирани, назначени след конкурс в ПН 3.9 Туризъм (36,4%). Всички профилиращи дисциплини са обезпечени с преподаватели на първи ОТД. През учебната 2020/2021 г. хабилитираните преподаватели на първи ОТД, осигуряващи обучението в професионалното направление в ОКС „Професионален бакалавър“, съставляват 61,1%, а нехабилитираните преподаватели с докторска степен – 16,6%, от общия брой на преподавателите на ОТД в тази ОКС.

Преподавателите, на ОТД, които осигуряват обучението в ОКС „Бакалавър“ за оценявания период са 21, от които 9 са от ПН 3.9 Туризъм. 20 от тях са на първи ОТД, а 1 (проф. д-р) е на втори ОТД. През 2020/2021 г. хабилитираните преподаватели са 19 (90,47%), а 2 (9,53 %) са нехабилитирани. За оценявания период се наблюдава нарастване

на дела на хабилитираните преподаватели, осигуряващи обучението в тази ОКС. Всички профилиращи дисциплини са обезпечени с преподаватели от професионално направление, като 95,2% са на първи ОТД.

Обучението в ОКС „Магистър“ се осигурява от 13 хабилитирани преподаватели на ОТД, от които 3 професори и 10 с академичната длъжност „доцент“. 12 от тях са на първи ОТД (92,3%), а един е на втори ОТД (7,7%), като всички са от ПН 3.9. Туризъм.

Данните сочат, че средната възраст на преподавателите на първи ОТД от ПН 3.9 Туризъм (Колеж по туризъм и ФОН) към края на 2020 г. е 55 години. Хабилитираните преподаватели от ПН 3.9 Туризъм имат средна възраст от 57 години, а нехабилитираните преподаватели – 51 години. В Колеж по туризъм средната възраст на хабилитираните преподаватели на първи основен трудов договор е 59 години, а на нехабилитираните – 52,28.

Обучението по всички профилиращи дисциплини, включени в учебните планове на специалностите в ОКС „Професионален бакалавър“ в ПН 3.9 Туризъм, се осъществява от преподаватели на първи ОТД. В обучението на студенти в ОКС “Бакалавър“ и „Магистър“ е привлечен и един професор на втори ОТД. Академичният състав, видно от предоставените справки, е с квалификация и професионална компетентност по преподаваните учебни дисциплини.

Критерий 5.2. Научноизследователска и художествено-творческа дейност на академичния състав и участие на студентите и докторантите в нея.

В Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ НИД заема важно място и в дейността на звената от ПН 3.9 Туризъм. Тя е насочена към извършване на научни и научно-приложни изследвания в областта на туризма и свързаните с него дейности, изпълнение на изследователски проекти с конкретна практическа насоченост и подпомагане на туристическия бизнес чрез експертна и консултантска дейност.

Общият брой на участията на преподаватели от ПН 3.9 Туризъм в проекти е 46. През оценявания период преподавателите от Колежа по туризъм имат 26 участия в изпълнението на научни проекти, като от тях 50.0% са били във вътрешни проекти, 30.7% в национални, а 19.3% в международни. Преподавателите от ПН 3.9 Туризъм във ФОН имат 20 участия в проекти (35% във вътрешни проекти, 60% национални и 5% в международни проекти. Всички преподаватели от ПН 3.9 от Колеж по туризъм са участвали във вътрешни проекти. Относителния дял на преподавателите от ПН 3.9 Туризъм в Колеж по туризъм, участвали в национални проекти през последните 6 г. е 46%, а на тези, участвали в международни

проекти - 23%. Преподавателите от ФОН за същия период са реализирали 7 участия във вътрешни проекти, а 12 са участията в национални проекти. Регистрира се и едно участие в международен проект.

През разглеждания период, в международни и национални научни форуми, има 58 участия на преподаватели от Колежа по туризъм и 64 участия на преподаватели от ФОН, като преобладават участията в национални форуми (съответно 86.2 % и 87.5 %).

По-голямата част от научните изследвания на преподавателите се включват в техните публикации. През оценявания период академичният състав е осъществил 228 публикации в областта на туризма, от които 193 публикации (84.6 %) са в страната, а 35 публикации (15.4 %) са в чужбина (като от тях 32 са статии). В структурата на публикациите им най-голям дял имат статиите (61.8 %) и научните доклади (20.7 %), по-малък – монографиите (10.5 %), учебниците и учебните помагала (5.3 %) и най-малък студиите (1.7 %). На един преподавател от професионалното направление се падат средно по 12,38 публикации, като от тях 11,35 публикации са в страната, а 2,6 публикации в чужбина. Най-висока публикационна активност има през 2017 г. и 2018 г., след което намалява. Повишаването в академична длъжност (3 проведени конкурса през 2018 г. и 2 проведени конкурса през 2019 г.) е стимул за публикационната активност на академичния състав.

От всички публикации в областта на професионалното направление в страната и чужбина, 193 публикации са били в реферирани и индексирани научни издания, а 25 публикации – в научни издания с импакт фактор или импакт ранг (от които 12 са индексирани в световни бази данни (WoS/Scopus)) или малко повече от 1 публикация на преподавател от ПН 3.9 в такива издания за оценявания период. Публикациите в реферирани и индексирани научни издания са най-много през 2017 г. след което регистрират тенденция на намаление, като за 2020 г. те са двойно по-малко отколкото през 2017 г. Публикациите в индексирани научни издания по години са сравнително равномерни и са в диапазона 4-6 на година. Публикации на преподаватели от ПН 3.9 Туризъм са цитирани 258 пъти в научни издания в страната и чужбина, или средно по 15,18 цитирания на един преподавател, от които 24 цитирания са били в научни издания с импакт фактор или с импакт ранг.

Преподавателите от ПН 3.9 Туризъм развиват също така активна дейност като членове на редакционни колегии, рецензенти на научни трудове, членове на научни журита за заемане на по-високи академични длъжности и придобиване на научни степени, както и като експерти и консултанти към конкретни туристически и други организации в страната.

СТАНДАРТ 6. УЧЕБНИ РЕСУРСИ И ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ

Критерий 6.1 Има осигурена и непрекъснато развиваща се финансова, материално-техническа и информационна база, необходима за учебно-преподавателската, научноизследователската, художественотворческата и спортна дейност, както и подходяща среда за дистанционно обучение, ако провеждат такава

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ разполага с необходимата материално-техническа база от аудитории, кабинети, библиотеки, зали и др., създаващи добри условия за обучението на студенти в ПН 3.9 Туризм. Колежът по туризм и ФОН разполагат с компютърни лаборатории, аудитории, зали, библиотека, както и със специализирана база, осигуряваща условия за практическо обучение на студентите от направлението.

Осигурен е достъп за работа с информационни продукти. Компютърните зали разполагат със съвременно специализирано оборудване, което създава необходимите условия за учебен процес. Осигурен е достъп на преподавателите и студентите до безжичен интернет. Осигурен е също така достъп на преподавателите и студентите до специализирани собствени и други български и чуждестранни научни издания и бази данни.

В ПН 3.9 Туризм не се реализира обучение в дистанционна форма, но в рамките на университета е създадена среда и условия за дистанционно обучение. Броят на авторските печатни и дигитализирани информационни продукти осигурява пълноценно обучение на студентите от ПН 3.9 Туризм. Библиотечният фонд се е обогатил за периода на акредитацията с нови заглавия (учебници и научна литература), съответстващи на професионалното направление. Профилиращите дисциплини са осигурени със собствени разработки на преподавателите – учебници, учебни помагала и други учебни материали.

Академичното и административното обслужване, подпомагащо обучението на студентите, е ясно регламентирано във вътрешните нормативни актове. За оптимизиране на административните услуги е създаден учебно информационен център.

СТАНДАРТ 7. УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА

Критерий 7.1. Институциите имат изградена организация за управление на информацията, свързана с реализацията на обучението по професионалното

направление/специалност от регулираната професия и последващата реализация на завършилите.

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ използва различни методи за осигуряване на контрол върху качеството на образование в ПН 3.9 Туризм. Информацията от кандидат-студентите, завършващите и завършили студенти и потребители на кадри се събира, съхранява, обработва и използва като индикатор за успеха и за необходимостта от промени.

Високата степен на реализация на завършилите студенти е показател за качеството на обучението в университета. Колежът по туризм и ФОН поддържат активна връзка с алумни от ПН 3.9 Туризм, и в база данни за тяхното кариерно развитие.

Ръководството на Колежа по туризм поддържа тесни връзки със сродни образователни структури в същото професионално направление в страната и в чужбина, което е предпоставка за актуализация и усъвършенстване на действащата учебна документация.

СТАНДАРТ 8. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНОСТТА

Критерий 8.1. УНСС и в частност катедра “Икономическа социология” публикува ясна, точна, обективна, актуална и лесно достъпна информация за всички дейности, свързани с обучението по професионалното направление.

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ има добре изградена и функционираща система за популяризиране на актуална и пълна информация за образователната, научноизследователската и в проектната дейност на ПН 3.9 Туризм, която периодично се обновява. На интернет страницата на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ е публикувана информация, свързана с „жизнения цикъл“ на студентите. Тя е обект на системна актуализация. В Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ периодично се обявяват условията за обучение, квалификационните форми и перспективите за професионална реализация, предлагани от ПН 3.9 Туризм.

В университета е изградена система и са създадени условия за популяризиране на научната продукция и творческите изяви на студенти и преподаватели. Разширяват се каналите за разпространение на постиженията и все повече се предоставя информация в електронен вид.

На интернет страницата на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ се публикува информация за мобилност на студентите и преподавателите, но липсва пълна информация за критериите за подбор и условията за участие на преподавателите в програмата и провеждане на мобилност.

СТАНДАРТ 9. ТЕКУЩ МОНИТОРИНГ И ПЕРИОДИЧЕН ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИТЕ

Критерий 9.1. Институциите извършват регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на учебните програми, съобразно еволюцията на научните знания и технологии, при обучението по професионалното направление/специалност от регулирана професия

В ПН 3.9 Туризм в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ се провежда текущ мониторинг, периодичен преглед и обновяване на учебните програми. При прегледите на учебната документация участват студенти и потребители на кадри и е осигурено документиране на тяхното участие, както и възможност да се открие техния принос.

Налице са практики за планиране и изпълнение на дейности по повишаване успеваемостта на студентите от професионалното направление в процеса на тяхното обучение, като се предприемат конкретни мерки в учебния процес.

СТАНДАРТ 10. ЦИКЛИЧНО ВЪНШНО ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Критерий 10.1. Институциите извършват планирани дейности по самооценяване и външни оценки на всички учебни програми по професионалното направление/специалност от регулираните професии.

В Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ за ПН 3.9 Туризм регулярно се осъществяват процеси на самооценяване. Установена е практика на самооценка и мониторинг на учебната документация, както и за предприемане на коригиращи действия в рамките на вътрешната СОПКО. За периода са проведени 57 вътрешни одита, които са с характер на самооценки и имат преди всичко информираща роля. Външните оценки се свързват с акредитационните процедури на НАОА и с резултатите от ежегодните Рейтингови оценки.

Конкурентната среда, в която се осъществява обучението в ПН 3.9 Туризм е обект на периодични проучвания и анализи. Отчитат се конкурентните предимства, мнението на потребители на кадри, студенти и кандидат-студенти, с оглед на актуализацията на

учебната документация. В състава на държавните изпитни комисии на студентите от бакалавърските и магистърските програми в ПН 3.9 Туризм се включват външни за ВУ представители на практиката, както и преподаватели от други висши училища. За ПН 3.9 Туризм в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ се отчитат конкретни резултати, свързани с усъвършенстване на дейността.

Председател на ПКЧУ:

(проф. д-р Галина Младенова)